

Olejnine

Príručka dobrej

poľnohospodárskej praxe

Užitočné informácie o plánovaní, pestovaní a úspešnom predaji úrody olejnín

Project supported by:

Intelligent Energy Europe

www.probio-project.com

Repka olejná

Repku olejnú musíme pestovať dodržiavajúc správne striedanie plodín, čím dosiahneme zvýšenie úrody prvej plodiny v cykle striedania a dosiahneme dobrú kontrolu zaburinenosti. Repku olejnú môžeme pestovať na väčšine pôd. Citlivá je hlavne na nízku vzdušnosť a nedostatočnú obrobenosť pôdy. Výživnosť pôdy sa znižuje tam, kde sa kyslosť pôdy vzdáľuje od optimálneho pH 6-7.5.

Ideálny čas na siatie je od konca augusta do druhej polovice septembra. V mnohých pokusoch bola dosiahnutá dobrá úroda pri rovnomernom rozmiestnení 9 rastlín na m². Odporúčaná osevná norma pre ozimnú repku olejnú sa tak pohybuje medzi 3 kg/ha (60 semien/m²) a 6 kg/ha (120 semien/m²), záleží na druhu a jeho schopnosti prezimovania. Skorá sejba môže zapríčiniť priskoré jaré kvitnutie a poškodenie mrazom. Nedostatočne ošetrená pôda, mráz a napadnutie slimákmi sú dôležitými prekážkami pri dosiahnutí optimálnej hustoty sejby, preto je dobre zvýšiť jej normu.

Sejeme do hĺbky 2-3 cm, pričom je veľmi dôležitá kvalita osevného podkladu, vhodná vlaha pôdy a dobrý styk osiva s pôdou, ktorý dosiahneme jej dobrým obrobením a valcovaním. Pre správnu výživu rastlín musíme už pri sejbe dodať dusík, fosfor (P₂O₅) a draslík (K₂O).

Pred sušením musíme sklad úplne vyčistiť a vydezinfikovať. Musíme brať ohľad na to, že menšie zrná repky olejnej môžu vypadnúť zo sušiacich košov do zberných kanálov. Pred uskladnením je preto dôležité dôkladne prekontrolovať všetky skladovacie kapacity a v čase skladovania ich primerane udržiavať.

Zrno repky olejnej musíme hneď po žatve ochladiť, aby sme udržali kvalitu oleja a zabránili poškodeniu plesňou a moľami. Najúčinné chladenie dosiahneme v špeciálnych skladoch na repku olejnú. V žitných skladoch môžeme dosiahnuť správne prúdenie vzduchu len so zmenšením hrúbky sloja prefukovania. Žitné sklady nám tak pri nižších teplotách znižujú nárast voľných tukových kyselín v prasknutých zrnách a tým zabraňujú výskytu plesne a moľov.

Pri sušení repky olejnej teplota vzduchu nesmie presiahnuť 70°C, pri obsahu viac ako 12.5% vlahy v zrne, a 80°C, ak zrno obsahuje menej ako 12.5% vlahy. Pri sušení zrna bez miešania, musíme teplotu vzduchu znížiť o 10°C. Ak budeme zrno repky olejnej používať na semeno a ak obsahuje menej ako 17% vlahy, teplota vzduchu nesmie presiahnuť 65°C. Skladovacia vlaha repky olejnej nesmie presiahnuť polovičnú hodnotu vlahy pri skladovaní obilnín, preto ju skladujeme pri obsahu vlahy 7.5% do 8%.

Sója

Sója patrí medzi svetovo najdôležitejšie plodiny, ktoré sú významným zdrojom olejov a bielkovín. Zo zŕn sóje sa pomocou extrakcie získava olej a zo zvyškov zŕn sa vyrába krmivo pre dobytok.

Najlepšiu úrodu dosiahneme, ak sejeme na začiatku mája. Výhodné podmienky pri sejbe sú zárukou pre úspešný rast a dobrú kondíciu mladých rastlín, pričom by mala byť minimálna teplota pôdy medzi 12 a 15°C. Zvyšovaním teploty pôdy rýchlo rastie počet klíčivých semien.

Sója je veľmi odolná plodina, dobre prispôsobená na rôzne typy pôdy, aj keď najväčšie množstvá kvalitného zrna môžeme vypestovať len na najlepších pôdach. Preto je zdravá, pohnojená a kyprá pôda jedinou zárukou pre normálne klíčenie a rast rastlín a taktiež ochrana pred rôznymi negatívnymi poveternostnými vplyvmi, ako sú námraza, mráz, sucho alebo nadbytočná vlaha.

Pre dobré podmienky rastu je sóju potrebné siať do hĺbky 2.5 do 3.5 cm, pri odporúčanej hustote sejby medzi 70,000 a 180,000 rastlín na hektár. Pri väčšej vzdialenosti medzi riadkami je cieľená hustota 150,000, v prípade užších radov je to 175,000 rastlín na hektár. Pri nižších hustotách je rastlina viac obrastená, tým sa znižuje nebezpečenstvo zvalenia rastlín a struky sa tak nachádzajú bližšie k zemi.

Sója začína vyvíjať struky po celej výške stebľa, prvé vyrastajú už okolo 7 do 10 cm nad zemou a väčšina strukov sa nachádza na spodnej polovici rastliny. Kvôli tejto vlastnosti musí byť pôda pred sejbou vyrovnaná, aby siatba prebiehala hladko. Tým zabránime upchávanie kosiacich mechanizmov pri žatve, ktoré musia byť kvôli kvalitnej žatve nastavené na najnižšiu možnú výšku.

Nesprávne nastavenie výšky kosby nám môže kvôli nízko rastúcim strukom zapríčiniť až do 90% všetkých strát, ktoré nastanú pri žatve ešte pred tým, ako stroj rastliny zožne. Struky sóje sa mlátia a čistia celkom ľahko a napriek tomu musí byť pri žatve rýchlosť mlátiaceho bubna vyššia od rýchlosti jazdy asi o 1.25-krát. Pri nesprávnom nastavení dôjde k drveniu a lámaniu zŕn, čím sa zvýšia straty semien.

Snečnica

Snečnica patrí vo svete k najdôležitejším olejninám. Pre optimálny rast a vývoj potrebuje dobre ohriatu pôdu na teplotu 8 až 12°C. Až do rozvojovej fázy štyroch-šiestich pravých listov je stredne odolná na nízke teploty.

Snečnicu môžeme úspešne pestovať na rôznych typoch pôdy. Dobre reaguje na nízko kyslú až neutrálnu pôdu s menším podielom slanosti. Najlepšie sa jej darí na hlbokých ílovitých pôdach s pH medzi 6.5 do 8.5, ktoré môžeme podľa potreby aj zavlažovať. Veľmi jej vyhovuje dobre pohnojená, priepustná a vlahná černoziem.

Pre pestovanie snečnice je dôležité, aby sme pôdu pred siatím dôkladne odburinili, čo najľahšie dosiahneme obrábaním radličným pluhom, po ktorom nasleduje príprava pôdy pred sejbou. V čase siatia a primárneho rastu by mala pôda obsahovať dosť vlhky, čo dosiahneme minimálnym obrábaním pôdy alebo zavlažovaním pred sejbou.

Optimálny čas na siatie snečnice je od polovice apríla do mája, keď teplota pôdy dosiahne aspoň 3°C. Pre rýchlejší rast a vývoj rastliny je lepšie, ak je pôda do hĺbky 10 cm ohriata aspoň na 8°C. Veľmi včasné siatie môže výrazne znížiť klíčenie. Odporúčaná hustota sejby je 5 -6,5 rastlín na m² alebo na 60 000 – 65 000 rastlín na ha postačí 8-10 kg semena. Snečnica pre dobrý rast potrebuje veľa slnka, preto dodržiavame vzdialenosť medzi riadkami 45 cm, vzdialenosť medzi semenami v riadku 20 cm a hĺbku 3-4 cm.

Snečnicu môžeme začať žať, keď obsah vlhky v semenách klesne pod 20%. Na žatie snečnice používame univerzálne obilné kombajny s prispôsobeným hederom na žatvu snečnice. V našich pomeroch vypestujeme približne medzi 2500 a 3000 kg snečnicového semena na hektár. Keďže semeno snečnice obsahuje medzi 40 - 50% oleja, je snečnica plodina, z ktorej vyrobíme najviac čistého oleja na jednotku povrchu.